

Висновки. Сполучник «чи» має різне значення та правила використання у різних мовах. Він також може надавати різного емоційного забарвлення реченням в одній мові, але може не мати такого значення в іншій. Студентам, які вивчають іноземну мову, властиве калькування з рідної мови, особливо на початковому етапі навчання. Саме з цієї причини подібні дослідження дуже важливі для кращого розуміння спільних та відмінних характеристик української, російської та китайської мов. Глибше вивчення не тільки самостійних, але і службових частин мови, сприятиме зменшенню помилок в усному мовленні та на письмі, а також полегшить процес систематизації знань іноземної мови.

Література:

1. 朱庆祥 连词 «和/或者»居于条件判断句前项引发的相关问题. / 中国社会科学院 语言系, 北京 – 汉语学习 2010年6月第3期. – 37-46页.
2. 周有斌 邵敬敏 «或者»单用、双用与多用的条件制约. / 华东师范大学中文系, 上海 – «语文研究» 2012年第2期. – 8-12页.
3. 侯瑞芬 «无论……都……»中«或者»与«还是»的差异. / 北京教育学院 国际交流中心, 北京 – 北京教育学院学报 2004年9月第18卷第3期. – 17-20页.
4. 马曼娇 汉泰连词比较研究 – 兼析泰国学生汉语连词使用偏误 / 西南大学 硕士论文 – 2009年4月.
5. 张园 HSK动态作文语料库中留学生使用«还是»偏误研究 / 陕西师范大学 硕士论文 – 2010年5月.
6. Словник української мови в 11 томах. – Том 11, 1980. – Стор. 321.
7. Сичинава Д. В. Части речи. / Материалы для проекта корпусного описания русской грамматики (<http://rusgram.ru>). – М., 2011.

УДК 81'243

О. О. Зеліковська,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

О. І. Степаненко,

Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

У статті розглядається міжкультурна комунікативна компетенція, як важливий фактор успішного міжнародного взаємодії, представлено її визначення та структура. Аналізується комунікативна поведінка та вміння її інтерпретувати як складова структури міжкультурної комунікативної компетенції. Обґрунтовується, що навчання комунікативної поведінки, яке відповідає певному національному стилю комунікації, є важливою умовою підвищення ефективності формування міжкультурної комунікативної компетенції та має стати необхідною складовою змісту навчання іноземних мов.

Ключові слова: комунікативна поведінка, міжкультурна комунікативна компетенція, структура міжкультурної комунікативної компетенції, національні стилі комунікації

COMMUNICATIVE BEHAVIOR INTERPRETATION AS A MEANS OF DEVELOPING INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE

The article considers intercultural communicative competence as the major factor of international interaction. Its definition and content module structure have been presented. Communicative behavior and the ability to its interpretation have been analysed as an intercultural communicative competence structure unit. The authors stress that researches of communicative behavior are of great importance for understanding the intentions of a member of a different lingua-culture. Intercultural training is aimed at developing empathy, critical tolerance, intercultural awareness and the ability to avoid conflicts through foreign language acquisition.

In order to develop intercultural knowledge and skills communicative patterns should be modelled and interpreted in terms of communicative behavior of different culture. This can result in the adequate choice of both the right strategies and foreign language means as well as elimination of stereotypes. And the latter are socially marked linguistic units.

As a result learners should be able to adequately perceive and interpret different cultural values; regard various cultural phenomena from the position of empathy; reconsider and sometimes alter one's perception of different culture together with building skills and experience of intercultural communication; change self-assessment as a result of foreign culture acquisition and denial stereotypes and prejudices; accept new knowledge of different culture for better understanding of one's own culture; accumulate and generalise one's own experience in intercultural dialogue.

The authors justify that communicative behaviour training that corresponds to the relevant national style of communication is an important condition for the efficiency of intercultural competence development. It should become the necessary component of foreign language training.

Key words: communicative behavior, intercultural communicative competence, the structure of intercultural communicative competence, national communication styles.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

В статье рассматривается межкультурная коммуникативная компетенция, как важный фактор успешного международного взаимодействия, представлено ее определение и структура. Анализируется коммуникативное поведение и умение его интерпретировать как составляющая структуры межкультурной коммуникативной компетенции. Подтверждается, что обучение коммуникативному поведению, соответствующему определенному национальному стилю коммуникации, является важным условием повышения эффективности формирования межкультурной коммуникативной компетенции и должно стать необходимой составляющей содержания обучения иностранному языку.

Ключевые слова: коммуникативное поведение, межкультурная коммуникативная компетенция, структура межкультурной коммуникативной компетенции, национальные стили коммуникации.

Комунікація, що відбувається в межах світового соціокультурного простору, є полікультурним феноменом і виступає провідним фактором розвитку суспільства, а також умовою, засобом і результатом розвитку особистості. Сучасні реалії

вимагають від особистості вміння адаптуватися у полікультурному суспільстві, ефективно долати комунікативні бар'єри в умовах міжкультурної взаємодії.

Відомо, що будь-яка мова є суспільно-історичним продуктом, в якому знаходять своє відображення історія народу, його культура, система стосунків, традицій та звичаїв. Тобто мова є фактом культури, важливим засобом людського спілкування в трансляції культурного досвіду, а, отже, володіння іноземною мовою для майбутніх спеціалістів – це один із засобів досягнення успіху в професійній діяльності. Тому в даному контексті міжкультурна комунікативна компетенція (МКК) – це здатність особистості, що базується на спеціальних знаннях, уміннях та навичках, а також особистісних установках та стратегіях, за допомогою яких можливе успішне здійснення професійного спілкування з представником інших культур [3].

Хоча термін «міжкультурна комунікативна компетенція» широко використовується у наукових колах, не існує єдиної думки щодо її складових. Деякі дослідники обирають загальний підхід і досліджують її структуру (Т.Астафурова, С.Верещагіна, Р.Гришкова, П.Донець, І.Зимня, Г.Копил, В.Сафонова, С.Тер-Мінасова та ін.). Зарубіжні вчені розглядають МКК у зв'язку з проблемами міжкультурного спілкування і визначають МКК як сукупність набутих навичок (М.Байрам, У.Гудікунст, С.Кім, Е.Ларіна, Г.Маркус та ін.). У своїх дослідженнях вони розглядають МКК як комплекс здібностей, необхідних для ефективного процесу взаємодії з іншими людьми, які відрізняються один від одного своєю мовою та культурою. На думку вчених МКК складається з наступних складових: установки (емоційна реакція), знання, уміння та усвідомлення. Зазначені складові реалізуються у здібностях встановлювати і підтримувати відносини, в уміннях спілкуватися з мінімальними втратами, у здатності до співробітництва для досягнення взаємовигідних інтересів.

Отже, аналіз досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених щодо міжкультурної комунікації показав, що існує два підходи до проблеми вивчення структури МКК: теоретичний та практичний. Не можна заперечити той факт, що теорія має вплив на практичне застосування, і це вплив на розвиток нових шляхів викладання мови, удосконалення лінгвістичних умінь, лінгвістичної грамотності, забезпечення того, що майбутній спеціаліст знатиме як користуватися мовою відповідно до аналізу соціолінгвістичної практики. Важливим є те, що спроби теоретичного пояснення інтеграції мови та культури, а також розуміння структури міжкультурної комунікації забезпечують оновлену базу для практичного застосування.

Ми підтримуємо думку вітчизняних дослідників, що МКК є багатокomпонентною й головною в освітньому процесі. Будь-який спеціаліст має вміти висловлювати свої думки рідною й іноземною мовою, користуючись системою мовних та мовленнєвих норм, обираючи комунікативну поведінку адекватну аутентичній ситуації спілкування.

Мета статті – обґрунтувати, що обізнаність у комунікативній поведінці та здатність її інтерпретувати значно впливають на рівень сформованості МКК.

На нашу думку формування обізнаності у комунікативній поведінці в міжкультурному спілкуванні обумовлена необхідністю розширення міжособистісних і міжкультурних контактів, що є беззаперечною закономірністю сучасного життя, й, як наслідок, необхідністю пошуку шляхів ефективною комунікації у різних сферах й ситуаціях спілкування; оптимальних комунікативних стратегій у спілкуванні з носіями іншої культури; прагненням уникати непорозумінь, які виникають у результаті неправильної інтерпретації в міжкультурному діалозі.

Можна вважати МКК сформованою, якщо майбутній спеціаліст здатний долати мовні та культурні стереотипи, толерантно ставиться до іншої культури, усвідомлює особливості українського менталітету для успішної комунікації з представниками інших культур, володіє іноземною мовою на достатньому для ефективного спілкування рівні, вміє розробляти стратегію комунікативної поведінки, долаючи комунікативні бар'єри.

На нашу думку, в основу формування МКК як інтегративної компетенції необхідно розвивати здібності рефлексії на власну та іншомовну культуру, що є підґрунтям толерантного ставлення до проявів іншої культури; розширення знань про відповідну культуру з метою глибшого розуміння співвідношень між власною та іншою культурами; оволодіння знаннями про соціокультурні стратегії взаємодії.

Ми погоджуємося з думкою Н.Ю.Мамонтової, яка вважає, що під час процесу оволодіння МКК постають такі цілі: управляти процесом взаємодії; надавати адекватну інтерпретацію цій взаємодії; отримувати нові знання про культуру з контексту міжкультурної взаємодії, тобто засвоювати інші цінності іншої культури під час міжкультурної комунікації. В результаті досягнення зазначених цілей майбутній спеціаліст повинен володіти наступними здібностями до міжкультурної комунікації: адекватно сприймати та інтерпретувати різноманітні культурні цінності; розглядати різні культурні явища та представників інших культур з позиції емпатії; з розширенням навичок та досвіду міжкультурного спілкування вміти переглядати та змінювати свої оцінки щодо іншої культури; у результаті вивчення іншої культури та відмови від стереотипів та забобів змінювати свою самооцінку; сприймати нові знання про іншу культуру для глибшого пізнання своєї культури; систематизувати факти культурного життя; аналізувати та узагальнювати власний досвід у міжкультурному діалозі [9].

Навчання міжкультурній взаємодії неможливе без використання іноземної мови і спрямоване на розвиток емпатії, міжкультурної сенситивності, толерантності та здібності попереджувати й розв'язувати конфлікти. Тільки за умови володіння майбутніми спеціалістами МКК, яка є продуктом діалогу культур, можливе подолання комунікативних перешкод.

Поняття про комунікативну поведінку має посісти належне місце в структурі МКК, зокрема в її змістовій частині, яка складається з предметно-професійного (базове володіння системою знань і вмінь у професійній сфері, ... особливостей професійно-ділового спілкування), соціокультурного (культурно-специфічні знання: соціокультурного контексту, вміння знаходити культурно-історичну і національно-специфічну інформацію та використовувати її в іншомувномому спілкуванні; соціолінгвістичного (знання національних стилів комунікації та їх характеристик – соціокультурних, аксіологічних, соціолінгвістичних, психолінгвістичних, лінгвістичних, невербальних); стратегічні вміння (ідентифікувати, аналізувати і пояснювати непорозуміння при спілкуванні з представниками іншої культури тощо); комунікативні вміння та навички), афективного (емпатію, толерантність – створюють психологічний базис для ефективною міжкультурною взаємодією; стійкість до фрустрації, стресу; рефлексію; впевненість в собі; відсутність упереджень; відвертість; повагу до інших культур; готовність до вивчення міжнародних культур, міжкультурну адаптацію) компонентів[4].

Ми погоджуємося з В.І.Карасик, що входження в іншомовне культурне середовище вимагає від майбутнього спеціаліста урахування особливостей мовленнєвого етикету, прийнятних у лінгвокультурі співрозмовника, знайомства з їхніми стратегіями й тактиками у мовленнєвій поведінці для правильною інтерпретації інформації, отриманою під час комунікації, й вибору адекватних мовленнєвих засобів передачі змісту повідомлення. Вчений обґрунтовує думку про те, що інтерпретація реального повідомлення будується на основі розгорнутого ситуативно-культурного тлумачення, а не декодування тексту [5, с. 268], що нами розглядається як основа ефективного спілкування представників різних культур.

Погоджуючись з лінгвістами та методистами у сфері викладання іноземної мови, які зазначають, що стереотипи мовлення є соціокультурно забарвленими одиницями мови ([1; 8] та ін.), вважаємо за доцільне включити до змісту навчання іноземної мови знайомство з цими стереотипами, формування умінь вибудовувати міжкультурне спілкування з урахуванням мовленнєвих стереотипів, які є прийнятними в лінгвокультурі співрозмовника, а також уявлення про інтерпретацію власних мовленнєвих поведінкових стратегій і тактик під час міжкультурної взаємодії.

Майбутній спеціаліст повинен володіти уміннями та навичками спілкування в таких комунікативних ситуаціях, як привітання, прощання, вибачення, вдячність, побажання, співчуття, запрошення, ділова пропозиція, прохання тощо. Саме тому спеціалісти наголошують на необхідності включення до змісту навчання іноземної мови такої важливої складової спілкування, як комунікативна поведінка [6].

Розглядаючи комунікативну поведінку як один з аспектів навчання іноземної мови в руслі формування МКК, слід зробити висновок, що моделі комунікативної поведінки, які є характерними для досліджуваної лінгвокультури, мають бути включені до змісту навчання майбутніх спеціалістів.

Формування МКК здійснюється в умовах затверджені програми в процесі інтерактивної взаємодії як під час проведення аудиторних занять зі студентами, так і при виконанні ними самостійної роботи. Створення комунікативних ситуацій, які за думкою О.В. Качалова є способом організації діяльності, прийомом створення індивідуального мовленнєвого продукту під час спеціально організованої діяльності [6].

Проте слід зазначити, що саме на прикладі ініційованих викладачем комунікативних ситуацій можна показати ефективність формування МКК. Кожну комунікативну ситуацію варто інтерпретувати з точки зору іншомовної комунікативної поведінки, національного стилю комунікації, що дає можливість нарощувати міжкультурні знання, вміння та навички, уможливує адекватний вибір тих чи інших комунікативних стратегій і засобів комунікації.

На нашу думку, оскільки знання про комунікативну поведінку та національні стилі комунікації допомагають тлумачити наміри представників інших лінгвокультур, суттєво впливають на побудову адекватних стратегій комунікації, необхідно включити знання про комунікативну поведінку та національні стилі комунікації у зміст навчання іноземної мови з метою підвищення ефективності формування МКК.

Матеріали дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення проблеми комунікативної поведінки. Висновки можуть бути враховані при підготовці навчальних посібників та програм з міжкультурної комунікації.

Література:

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – М. : ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Барышников Н. В. Культурный шок как мифологизированный феномен в реализации многоязычной коммуникативной компетенции / Н. В. Барышников. // Изв. Волгогр. гос. пед. ун-та. – 2012. – № 11. – С. 9–13.
3. Герасимова И. Г. Структура межкультурной компетенции / И. Г. Герасимова. // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2008. – № 67. – С. 59–62.
4. Зеліковська О. О. Формування міжкультурної компетенції студентів вищих економічних навчальних закладів : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Зеліковська Олена Олександрівна – Хмельницький, 2010. – 245 с.
5. Карасик В. И. Языковые ключи / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2009. – 520 с.
6. Качалов А. В. Коммуникативные ситуации как средство формирования межкультурной компетенции студентов в процессе изучения иностранного языка / А. В. Качалов, М. Р. Марганов // ФЭН-Наука. – 2014. – № 4 (31). – С. 38–40.
7. Ларина Т. В. Категория вежливости в английской и русской коммуникативных культурах : монография / Т. В. Ларина. – М. : изд. РУДН, 2003. – 315 с.
8. Леонтович О. А. Введение в межкультурную коммуникацию: учеб. пособие. – М. : Гнозис, 2007. – 368 с.
9. Мамонтова Н. Ю. Формирование коммуникативной межкультурной компетентности студентов вуза / Н. Ю. Мамонтова // Вестник Кемеровского государственного университета. – 2012. – Выпуск № 4. – том 4. – С. 59–62.

УДК 37:004.77

О. П. Іванцова,

Житомирський військовий інститут ім. С. П. Корольова, м. Житомир

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті визначається умови досягнення високого рівня оволодіння іноземною мовою у вищих навчальних закладах. Розглядаються інформаційно-комунікативні технології при викладанні іноземних мов у вищих військових навчальних закладах. Зазначаються наукові основи технології навчання з використанням інформаційно-комунікативних технологій. Описується метод застосування відеоматеріалів, що сприяє підвищенню комунікативної компетенції військовослужбовців. Пропонується визначення поняття сучасні технології в освіті.

Ключові слова: інформаційно-комунікативні технології, відеоматеріали, комунікація, інтерактивне спілкування, блог.

MODERN TECHNOLOGIES FOREIGN COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION IN HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS

In the article the conditions of achievement of high levels of foreign language in higher educational institutions are determined. Information and communication technologies in teaching foreign languages in higher military educational institutions are considered. Scientific fundamentals of using information and communication technologies are learned. The method of video application that improves the communicative competence of soldiers is offered. The definition of modern technology in education is proposed. Modern technologies in education – a professionally oriented foreign language learning, project work in education, the use of information and communication technologies, work with educational computer programs in foreign languages (multimedia systems) technology in distance learning foreign languages, creating presentations in the program PowerPoint, using Internet resources, learning a foreign language in the computer sector (forums, blogs, e-mail), new test technology. The article describes the peculiarities of work with video and possible activities for the learners. The aim of intensifying training in higher military school – through integrated use of the most effective forms, methods and means